

רשימת ספרי "בן מלך" שיצאו לאור עד עתה:

- חג המצות
- ספרות העומר וחג
- השבעות
- ימי בין המצרים - גלות ונאלה
- ימים נוראים
- חג הסוכות
- חנוכה
- ימי המורים
- הגדה של פסח
- בעניני מצוות התמידות
- שבקדש
- חכמה ומוסר
- שיר השירים
- שבת קודש
- מידת הבטחון
- שומע בעונה
- ענינים בש"ס ובהלכה
- זמירות ש"ק
- בראשית ח"א - מאמרי
- מבוא בראשית-נח
- בראשית ח"ב - לך
- לך-תולדות
- בראשית ח"ג - ויצא-ויחי
- שמות ח"א - שמות-בשלה
- שמות ח"ב - מאמרי מבוא
- יתרו-משפטים
- שמות ח"ג - תרומה-פקודי

ניתן להשיג: mechonbenmelech@gmail.com
באר"צ ניתן להשיג: salea@yefenofbooks.com | Warehouse: 8482450220

פרשת וילך - יוה"כ
גליון מס' 73

בסייעתא דשמיא

אוצרות בן מלך

מתורתו של רבינו הגדול רבי לייב מינצברג זצוק"ל רבה של קהל עדת ירושלים

פרשת וילך

התורה ומסרם לכהנים, הוסיף וציווה עליהם מצות הקהל, אשר מקץ כל שבע שנים יקהילו את העם ויקרא המלך באזניהם את דברי התורה הזאת - ספר אלה הדברים.

ויש להתבונן מהו יסודה ועניינה של מצוה זו, ומה טעם נבחר סיומה של שנת השמיטה כמועד המתאים להקהיל את העם ולהשמיעם את דברי התורה, וכי מה ענין שמיטה אצל הקהל. ואם אמנם מצוה זו קשורה בעניינה לשנת השמיטה כפי שמשמע בכתוב,

ויכתוב משה את התורה הזאת ויתנה אל הכהנים בני לוי הנושאים את ארון ברית ה' ואל כל זקני ישראל. ויצו משה אותם לאמר מקץ שבע שנים במועד שנת השמיטה בחג הסוכות. בבוא כל ישראל לראות את פני ה' אלוקיך וגו'. הקהל את העם האנשים והנשים והטף וגרך אשר בשעריך למען ישמעו וגו'. ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם (לא, ט)

כאן נתבאר שני המצוות האחרונות בתורה, שהם מצות הקהל, ומצות כתיבת ספר תורה. והנה נתבאר שהברית והתוכחה של פרשת כי תבוא, באה לרגל סיום מצוות התורה, ויש להבין למה נשתיירו שני מצוות אלו, ומדוע הקדימו את הברית לנתינת שני מצוות אלו.

ונראה שמצוות אלו מתייחסות לכללות התורה עצמה, לקרות את התורה נגד כל ישראל, ולכתוב את התורה. מצוה אחת היא ללמד את התורה בכתב על ידי כתיבתה, ומצוה אחת ללמד את התורה בעל פה, על ידי המלך בהקהל. ולכן הם כתובים בסוף כל התורה, כולל הבריתות והתוכחות הבאות בסוף התורה. [חוץ משירת האיזנו וברכות משה שנאמרו אחרי הכל, לרגל מיתת משה].

* * *

מקץ שבע שנים במועד שנת השמיטה בחג הסוכות. בבוא כל ישראל לראות את פני ה' אלקיך במקום אשר יבחר תקרא את התורה הזאת נגד כל ישראל באזניהם. הקהל את העם האנשים והנשים והטף וגרך אשר בשעריך למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את ה' אלקיכם ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת (לא, י-יב)

לאחר ששנה משה את דברי התורה ומצוותיה, וכתב את ספר

בגליון

פרשת וילך

ביאורי פסוקים ..... עמוד 1

בענייניא דיומא

ההוספות בתפילות עשי"ת ..... עמוד 5

כי גדול יום ה' - זה יום הכיפורים ..... עמוד 7

אורי בר"ה - וישעי ביוהכ"פ ..... עמוד 12

פרנס השבוע

עץ חיים היא למחזיקים בה

הוצאות הדפסת גליון זה נודבו לזיכוי הרבים
ע"י ידידנו הנכבד מחשובי אברכי קהילתינו מתומכי מכונינו
הרה"ח ר' יחזקאל קלפהולץ שליט"א
לרגל הולדת בתו

זכות הפצת אור תורתו הבהירה של רבינו בעל הבן מלך
תעמוד לו ולמשפחתו להתברך בכל הברכות האמורות למחזיקי התורה
לראות ברכה והצלחה בכל אשר יפנה

לחנצחות ותרומות "פרנס השבוע/החודש"
אפשר להתקשר לטלפון מס' 054-8422488

יו"ל ע"י מכון 'כתבי בן מלך'

לתרומות והנצחות נא לפנות ל-054-8422488

לקבלת העלון במייל, ניתן להצטרף בכתובת
mechonbenmelech@gmail.com

כתובת המכון: אוהב ישראל 1/9, ביתר עילית

לתגובות והערות נא לפנות ל-052-7616048

ערב ר"ה תש"פ

בעזרת ה' יתברך

ברכת השנים

בפרוס השנה החדשה הננו לשגר מעומקא דלבא את ברכתנו
לכל ידידנו חברי ותומכי המכון

שיזכו הם וכל משפחתם להיכתב ולהיחתם בספר חיים טובים

לשנה טובה ומבורכת

ובזאת הננו להביע את תודתנו והוקרתנו על עזרתכם ותמיכתכם
במשך השנה שחלפה לבית היוצר של רבינו זצוק"ל
אשר בגינה זכינו להגיע להדפסת חמשה ספרים בשנה הזו,
לזכות את הרבים להגדיל תורה ולהאדירה

זכות הפצת אור תורתו הבהירה של רבינו בעל ה'בן מלך' זצוק"ל
תעמוד לכם ולמשפחתכם להיכתב ולהיחתם לאלתר לחיים
טובים בספרן של צדיקים גמורים
שנת אושר ונחת תורה וגדולה עושר וכבוד
שפע ברכה והצלחה בכל מעשי ידיכם

ימלא ה' כל משאלות לבכם לטובה ברכה עד בלי די
ונוכה כולנו לשנת גאולה וישועה בביאת משיח צדקנו במהרה אמן

בידידות והוקרה

הנהלת מכון 'כתבי בן מלך'

ספרים
למועדי השנה
•
סדרת ספרים
באורים ונאמרים
על חמשה חומשי תורה
•
שיעורים
על הש"ס
•
ספר
הגות ומחשבות
•
ביאורי סידור
•
ספר
אמונה ומסורין
•
מסאן
תורה ודעת
•
אגודת
תורה ודעת

הנצחת תורמים

קו בן מלך
03-3077354
מיניסטר במכון
שיעורים 24 שעות ביממה
עמותת הסעודה בבית הכנסת
לנוצני מנוחיו רבינו
מחלקים לפי טעמים
בכל החימים

רכישת ספרי בן מלך
במחנות המוכרות ברחבי העולם

טלפון הנהלה 054-8422488
כתובת אורב ישראל 1/9
ביתר עילית
עמודה נוכח לפי סעיף 46
להקמת האגודת
mechonbenmelech@gmail.com

דבר המכון

בעמדנו בערב ראש השנה לקראת השנה החדשה ובסיכומה של שנה, הגנו נרעשים ונפחדים מהיקף המאורעות שהתרגשו עלינו. לא היתה זו כאחת משאר שנים, שכן השנה הזאת שעברה עלינו תהיה חקוקה לנצח בעצמותינו, כי בו התערערו עלינו מוסדות תבל, דומה היה בעינינו כי השמים נפלו עלינו בעת נגזרה הגזירה בהסתלקותו הפתאומית של מאור עיינו מורינו ורבינו זכר צדיק וקדוש לברכה.

בכל חג ומועד הבאים עלינו אנו נזכרים בכאב ולבנו נצבט בהמיה כיצד נעשה את הימים הקדושים הבאים עלינו בלי השראתו ורוחו של רבינו הקדוש אשר רוממה אותנו, ועתה כבר מתקרב מעגל השנה להשלמתו, והלב ממאן להאמין, כי כבר קרוב לשנה שלימה עברה עלינו ללא אב ומורה דרך הטופח על ראשינו ואומר לנו גדל.

אולם התהייה הגדולה היתה ביחס ל"מכון כתבי בן מלך", המכון שכל יסודו ומגמתו להוציא לאור תעלומות חכמה מאשר הפיק מעיינו המבורך של רבינו זצ"ל, וכל עוד היה בחיים חיותו ועד רגעיו האחרונים היה בכל עת פורה ומחדש ומוסר את פרי חידושיו לתלמידיו ומבקריו, וכאשר נתעלה בפתע פתאום לישיבה של מעלה, דמם קול התורה ושבט מאתנו כל חזון. ובאותה שעה קשה היינו כנדהמים ותוהים באפלה כיצד נצעד בדרכנו הלאה, האם נגזר עלינו שלא יצאו לאור שאר דברי התורה אשר נתחדשו מפיו.

אמנם בחסדי ה' עלינו הותיר לנו ברכה מרובה באוצרות דברי תורה וחכמה אשר נשמרו באלפי הקלטות בעל פה, ובכתבי ידו וכתבי תלמידים, אולם עדיין היינו מגששים את דרכנו, שכן בחייו היה הוא המורה והמדריך והמכוון כיצד ראוי להוציא את הדברים לאור עולם, ועל כל קרן ותג היה מוסיף כהנה וכהנה, ומשנה ומדייק כמה וכמה פעמים, ומה נעשה לעת כזאת אשר באחת נעצר ושקע המאור הגדול לממשלת התורה, וכיצד נדע מה ראוי לפרסם, ומה היא משנה אחרונה שעליה נוכל לומר כזה ראה ונקדש.

אולם התחזקנו ברצון הציבור כולו שהדברים ימשיכו לצאת לאור עד תומם, וישבנו יחדיו ברוב יועץ, יחד עם מורינו שליט"א ועם המנהל הנכבד הרב אריה קרישבסקי שליט"א, והוחלט כי לאור המצב מוכרחים אנו לאזור חיל ולהגדיל את צוות העורכים והמגיהים, כאשר כל דבר יעבור את עין הביקורת של כמה תלמידי רבינו יחדיו, ויהיה זה פתרון כל דהוא לשלימות הנדרשת בהוצאת הספרים.

המנהל הדגול נעתר לכך ברוב מסירותו, ובאין מוצא אחר קפץ למים וקיבל עליו את העול הכפול והמכופל להקצות משאבים לצוות מוגבר אשר יעסוק תמידים כסדרם בעריכת ספרי רבינו. למרות הקושי להשיג דווקא בתקופה זו כאשר רבינו זצ"ל אינו נמצא לסייע בעדנו, תקציבים כפולים ומכופלים הנדרשים לאור המצב.

ואכן זכינו לראות את פירות מאמציו, כאשר בתקופה קשה וקצרה זו מאז יום ההסתלקות יוצאים לאור חמשה! ספרים מפרי יגיעתו של רבינו זצ"ל. והם 'בן מלך - שומע כעונה', שהופעתה המפתיעה בסמיכות תכופה כל כך להסתלקותו של רבינו זצ"ל, היוותה הוכחה ברורה ואות כי מפעל חייו של רבינו ויצירתו הגדולה והמקיפה, ממשיכים להתקיים במלוא התנופה.

ואחר זמן מה יצא לאור 'בן מלך - שמות חלק ג', ושוב הופתע הציבור מספר 'בן מלך' - עניינים בש"ס ובהלכה'. ועתה יוצאים לאור בבת אחת שני כרכים נוספים מסידרת בן מלך על התורה 'בן מלך ויקרא חלק א', ו'בן מלך במדבר חלק א', כאשר צוותות המכון השקיעו עמל כביר במקביל בשני ספרים, ועתה לקראת סיום שנת האבל של רבינו זצ"ל יוצאים לאור שני ספרים אלו, הספר על 'ויקרא ח"א' כבר נכנס לדפוס, ועתיד לצאת להפצה עוד לפני חג הסוכות, והספר על 'במדבר ח"א' נכנס אף הוא לעימוד בימים אלו.

במשך חדשים אלו התקיימו כמה וכמה פעמים אסיפות של עורכי המכון, אשר דנו יחדיו בדרכים ובאפשרויות לעשות את המלאכה בשלימות הראויה, כאשר המנהל הדגול כל העת עומד על המשמר, ומברר מה ניתן לעשות שהמלאכה תיעשה על הצד היותר טוב והמזוהר ביותר להרוות צמאון הציבור המשתקקים לתורתו של רבינו זצ"ל.

חשוב להזכיר את הקמפיין שהתקיים בחודש סיון האחרון, בעידוד גדולי תורה מכל החוגים, בו התמקד המכון בגיבוש והרחבת מעגלי התומכים כדי לענות על הצרכים המתרחבים והמשאבים המוגברים, בהעמדת צוות כפול לעריכת הספרים, כאשר המאור הגדול איננו אתנו.

אולם כרגיל, התודה ותשואות החן שייכים אליכם, ציבור החברים והתומכים בבית היוצר של רבינו, חברי המכון. המזרימים את החיות לכל פעולות המכון, אשר בזכותכם נמשיך להחיות את רבינו בהפצת דברי תורתו, ונפעל הלאה להפיץ את להגדיל תורה ולהאדירה. ועל ידי כך נוכל גם בשנה הבאה עלינו לטובה להמשיך ולהוציא לאור את יתר הספרים ודברי התורה המצפים עדיין לצאת לאור עולם, להגדיל תורה ולהאדירה.

וצריך להבין מה הוא העניין בכל הבריתות והתוכחות הללו, ומה טעם לכפול שוב ושוב את דברי התוכחה והברית. ונראה שבאותו הזמן היו כמה סיבות שונות שהצריכו לכתוב ברית ולהזהיר בתוכחות ואזהרות על קיום התורה.

א. האחד הוא מצד סיום הצינוי על כל מצוות התורה, שכאן הוא המקום בסיום התורה לחתום הספר באזהרות חמורות לקיימה כולה. ב. סיבה נוספת לכתוב עמהם ברית היא מצד כניסתם לארץ ישראל, שבעת הכניסה הם מוזהרים שזכיתם בארץ היא רק בתנאי שיקיימו את התורה והמצוות. ג. טעם נוסף שהם צריכים עתה אזהרה מיוחדת הוא מצד מיתת משה, שעד עתה היה מנהיגם האדם הגדול איש האלוקים אשר הוציאם ממצרים, ועל ידי הנהגתו היו דבקים בתורה ובה, ואחרי מותו יש חשש שיסורו מן הדרך הטובה.

והנה הברית של הר גריזים והר עיבל אשר המה בארץ ישראל, היא לרגל כניסתם לארץ ישראל, וכתובת התורה על האבנים היא בחינת המזוזה של הארץ, שעל ידי התורה הם נכנסים וזוכים לארץ ישראל.

אולם תוכחת ברכות וקללות של פרשת 'כי תבוא' הוא לרגל סיום התורה. וכמו שניתנו להם הברית והתוכחה של פרשת בחוקותי, לרגל מסירת התורה בהר חורב. כך בסיום כל התורה בערבות מואב נאמרו להם הברית והתוכחה הללו להזהיר אותם על קיומה.

והיינו מה דכתיב 'אלה דברי הברית אשר צוה ה' את משה לכתוב את בני ישראל בארץ מואב, מלבד הברית אשר כרת אתם בחורב' (כח, טו). פסוק זה מורה שברית זו היא מאותו טעם וענין של הברית בחורב, ששם היתה הברית מצד שהוא מקום נתינת התורה שבכתב והתחלת מסירתה, ובערבות מואב היה הברית מצד שהוא מקום בו נשנתה התורה ובו נסתיימה נתינתה.

תוכן ומהות הברית של 'אתם נצבים', ביארנו במקומו בארוכה, שהיא כריתת ברית מיוחדת עם כל אחד ואחד.

התוכחה הנוראה של פרשת האזינו, ניתנה לישראל מצד שעמדו לפני מיתת משה, ועל כן הזהירם שלא יעזבו את ה' גם לאחר פטירתו. וכן מצינו ביהושע (יהושע כד) שהזהירם וכתב עמם ברית כאשר קרבו ימי ללכת בדרך כל הארץ. וכן שמואל הזהיר את עם ישראל לקראת פטירתו כי כאשר המנהיג מסתלק מאבד הדור את חסנו לעמוד בנסינות והוא עלול להתדרדר. ובוודאי שאצל משה שהיה מנהיגם כאיש האלוקים ביד חזקה באותות ובמופתים, ובמיתתו יאבדו מעלה זו, היה גדול החשש, שמא כל מדריגתם היא בהיותם עם משה, ועם מיתתו ישחיתו את דרכם.

והנה כל פרשת וילך היא הקדמה לתוכחת שירת האזינו, ומקדים ואומר להם כי סיבת אמירת תוכחה זו היא משום שהנהגתו מסתיימת וכמו שכתוב - ויאמר אליהם בן מאה ועשרים שנה אנכי היום, לא אוכל עוד לצאת ולבוא וגו' ויאמר ה' אל משה הנך שוכב עם אבותיך וקם העם הזה וזנה אחרי אלוהי נכר הארץ אשר הוא בא שמה בקרב ויעזבוני והפר את בריתי אשר כרתי אתו. וחרה אפי בו ביום ההוא ועזבתים וגו' ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא וגו' ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל, שימה בפיהם למען תהיה לי השירה הזאת לעד בבני ישראל (לא, ב-יח).

וכן בסיום הפרשה לקראת שירת האזינו - כי ידעתי אחרי מותי כי השחת תשחיתון, וסרתם מן הדרך אשר צויתי אתכם, וקראת

מדוע אפוא קבעה תורה את מועד קיומה דווקא בחג הסוכות שבתחילת השנה שלאחריה, ולא בשנה השביעית עצמה. עוד יש להתבונן מה טעם לא נצטוו על מצוה זו בכלל שאר מצוות התורה הנהוגות במועדים קבועים, ולא נשנתה בין פרישית השמיטה והיובל או שלשת הרגלים, אלא נותרה להיאמר אחרונה, לאחר שכבר תמו ונשלמו כל מצוות התורה.

ונראה לבאר כי מועד סיומה של שנת השמיטה ותחילת שבע שבתות השנים הבאות, הוא מעין אותו מעמד שבו עמדו ישראל בטרם כניסתם לארץ. כי הנה שנת השמיטה מציינת מחזור פרקי זמן קבועים של שבע-שבע שנים לעבודת הארץ, וכל שנה שביעית חותמת תקופה אחת של עבודה, כך שהשנה השמינית חוזרת להימנות ראשונה לתקופה הבאה. נמצא אפוא שכל תחילת שבע שנים, נפתחת תקופה חדשה של עבודת הארץ, ומבחינה זו, ראשית השנה הפותחת את התקופה, נחשבת מעין כניסה מחודשת לארץ ישראל.

על כן, כדרך שבמעמד הכניסה לארץ ישראל, קרא משה לפני העם את משנה התורה ודברי התוכחה שבו, לשם הקדמה והדרכה לקראת הנחלתם את הארץ, להזהיר על קיום התורה ולהתנות את הישיבה בארץ בשמירת מצוות ה', על משקל זה נצטוו ישראל לחזור על אותם הדברים ולהזכירם שוב, בכל פרק זמן שבו ישובו לעבודת הארץ, בתחילת השנה הראשונה שלאחר שמיטה, שהוא מעין המאורע של כניסתם הראשונה לארץ ישראל.

ואכן לא נאמרה מצוה זו אלא בסוף ספר דברים, משום שכאן הוא המקום הראוי לה מצד עניינה, שלאחר כלות משה את דבריו, הריהו מוסיף ומצווה עליהם לדורות, שיחזרו על קריאת אלה הדברים, בכל עת שחזרו ונשנה מעין מעמד זה בהיות ישראל ישובים על אדמתם, למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את ה' אלוקים ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת.

ויאמר ה' אל משה וגו' וקם העם הזה וזנה וגו' ועזבוני והפר את בריתי אשר כרתי אתו. וחרה אפי בו ביום ההוא ועזבתים והסתרת פני מהם וגו' (לא, טז)

בפרשיות הללו כי-תבוא, נצבים, וילך, האזינו, נכרתו כמה פעמים בריתות על קיום התורה, ברית של שכר אם יקיימוה, ותוכחה אם יעברו עליה. תחילה מפורש בתורה מצות הברית שיעשו בהר גריזים והר עיבל. ושם נצטוו על הקמת האבנים וכתובת התורה עליהן, ועמידת השבטים על הברכה והקללה.

ואחר כך הברכות והתוכחה הגדולה של פרשת כי תבוא, המסתיימים בפסוק 'אלה דברי הברית אשר צוה ה' את משה לכתוב את בני ישראל בארץ מואב מלבד הברית אשר כרת אתם בחורב' (כח, טו).

ישוב בפרשת נצבים מעמידם משה ומכניסם בברית, 'לעברך בברית ה' אלוך ובאלתו' עד לסיום הפרשה 'הנסתרות לה' אלוך ונהגלות לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת' (לכח).

פרשת וילך אף היא דברי תוכחה לישראל שאם ישחיתו ויעזבו את ה' יסתיר ה' פניו מהם ויהיו לאכול. ובפרשת האזינו שוב חוזר ומזכירם בצורת שירה, על העתידות הנוראות שיבואו עליהם אם יטשו את אלוך צורם ויקניאוהו בתועבות של עבודה זרה.

אתכם הרעה באחרית הימים, כי תעשו את הרע בעיני ה' להכעיסו במעשה ידיכם. וידבר משה באזני כל קהל ישראל, את דברי השירה הזאת עד תומם (לא, כט-ל).

הרי מבואר להדיא שסיבת תוכחה זו היא מצד הסתלקות משה. ואכן כך אירע אצל יהושע כמו שכתוב - ויעבדו העם את ה' כל ימי יהושע וכל ימי הזקנים אשר אריכו ימים אחרי יהושע אשר ראו את כל מעשה ה' הגדול אשר עשה לישראל. וימת יהושע בן

נון עבד ה' בן מאה ועשר שנים. וגו'. וגם כל הדור ההוא נאספו אל אבותיו ויקם דור אחר אחריהם אשר לא ידעו את ה' וגם את המעשה אשר עשה לישראל. ויעשו בני ישראל את הרע בעיני ה' ויעבדו את הבעלים (שופטים ב, ז).

כי כל ימות יהושע והזקנים היתה עדיין השפעת משה בעם ישראל, ואחר כך התקיימו בהם כל אזהרות התורה וכל התוכחות, עד לגלותינו הארוכה, יגאלנו ה' מהרה.

בעניינא דיומא

ההוספות בתפילות עשי"ת

כולה בתיאור גבורות וחסדי ה' הנטויים על כלל יצוריו ובאי עולמו, ובברכה זו גש האדם לשבח את קונו על היותו אלוקי העולם כולו על כל יצוריו ובראיו. צא ולמד מכל תיאורי השבח הנאמרים בזו הברכה, המספרים כולם טובות ה' וחסדיו המרובים העשויים לכל באי העולם, בני האומות והגויים, כהשבת הרוח והורדת הגשמים המועילות והמטיבות לכל דרי הארץ, וודאי שבח נורא הוא זה לפני אדון הכל, שמיטיב לכל יצוריו אשר יצר בעולמו ואינו מזניח ומותיר אף אחד מהם.

הברכה השלישית שבתפילת הי"ח, והיא 'ברכת הקדושה', עוסקת בכללותה בתיאור גודל עצם קדושת ה', וכל עניינה ותוכנה הוא מתן שבחו של מקום שהוא קדוש ושמו קדוש וכל עצמותו ותכליתו קדוש קדוש, ואין מתייחסת כלל לניהולו את העולם ובהיותו אלוקי ישראל, ואף מתוך ערך נעלה זה בא האדם לרומם את אלוקיו ולשבחו. הנה כל ברכה וברכה מג' הברכות הראשונות תוכנה ועניינה מיוחדת לעצמה, והדברים מבוארים זה מכבר בעז"ה ('בן מלך חכמה ומוסר' - שער א מאמר א).

ב. ועל פי אלו הדברים, יובן טעם קביעת הגאונים אמירת בקשת 'זכרנו לחיים' בברכת האבות, שמתוך שבה מצויין ענין היות הקב"ה 'אלוקי ישראל', לכן ראו לנכון לצרף בברכה זו בקשה המיועדת לימים אלו, אשר היא צורך טובת השעה אשר לעת הזאת נתון בה עם ישראל, והיא להיזכר לפני אלוקיו לטובה במשפט אשר מעמיד אותנו בו, ושיכתוב ושיחתום אותנו לחיים, שהרי זכירה זו היא בעצם הוספת טובה מלפני הקב"ה לעמו הזקוקים לטובתו ולנטיית חסד מרובה ומיוחדת מצדו בימים אלו, והרי את זו הטובה הבטיח הקב"ה לאבות האומה שיחון את בניהם בה.

ומשום כן, בשונה משאר ההוספות אשר הוסיפו בברכות התפילה, הרי בקשה זו הנאמרת בברכת האבות נקבעה נוסחת אמירתה בצורת זיכרון לפניו יתברך דווקא, היינו שמתוקף זיכרון זה יכתבנו בספר החיים, שהרי כל תורף ברכה זו הוא ענין זכירת הקב"ה את בריתו שכתר עם האבות, שבברית זו התחייב לגמול טובה ולהתחסד עם זרעם. וכמו שנאמר במרכז ברכה זו 'זוכר חסדי אבות, ומביא גואל לבני בניהם', היינו שעל ידי זכירתו את הברית אשר כרת עם האבות ואת החסד אשר הבטיח להם, יביא גואל לבני בניהם, [וכענין ברכת 'זוכר הברית' הנאמרת בתפילת מוסף דראש השנה, שמבקשים בה שיוזכר הקב"ה את עקידת יצחק לזרוע ובגין כך יגאלם]. ואם כן, ראוי ומתאים לבקש מלפני הקב"ה להתחנן לפניו בזו הברכה העוסקת בזכירתו את חסדי האבות,

תיקנו הגאונים לישראל לבקש בסדר תפילתם לפני הקב"ה בימי ראש השנה ויום הכיפורים ובימים שביניהם, שיחוס עליהם ויכתבם ויחתמם לחיים טובים ולשלום בימי הרת עולם אלו, אשר בהם יושב הוא על כס המשפט וכל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון. כן הוסיפו ביטויי שבחים מיוחדים בין בתרי התפילה, לשבח ולרומם את המלך המושל על הכל השופט את כלל יצוריו ובאי עולמו.

וסדר הוספות אלו, כן הוא: בברכה הראשונה שבסדר תפילת הי"ח שהיא ברכת 'האבות', וכן בשתי הברכות האחרונות, ברכת 'ההודאה' וברכת 'שים שלום', בהן תיקנו חז"ל לבקש ולייחל לפני הקב"ה היושב על כסא הרחמים, שיזכנו בדין ובמשפט הנערכים על ידו בימים אלו, ויכתבנו ויחתמנו בהם לחיים טובים ולשלום. שונות מהן ברכת 'הגבורות' וברכת 'הקדושה', שבהן ראו חז"ל לקבוע הוספת שבח לפניו יתברך, בכל ברכה מהן כפי תוכנה ומתכונתה.

ולכאורה היה ראוי ותואם ביותר להוסיף הבקשות לזכות במשפט ולהיכתב לחיים טובים ולשלום, בין הברכות האמצעיות, שבהן הבקשות ההכרחיות והנחוצות לו לאדם ביותר, ונראה הטעם שראו הגאונים ברוח דעתם להוסיפן דווקא בין ג' הברכות הראשונות, וכן בב' ברכות האחרונות, היינו מפני שברכות אלו קבוע מטבע שלהן, בין בימי החול ובין בשבתות ובימים טובים - שכל אלו חלים הם בעשרת ימי התשובה - ובכולם סדר נוסחתן שווה, ואין בהן שינויים לפי ענין היום.

א. ובכדי לבאר שילוב והקשר ההוספות בברכות אלו, כל אחת ואחת מהן במקומה, נקדים ונבאר בכללות את ענין ג' הברכות הראשונות אשר אותן קבעו חז"ל בפתיחת תפילת הי"ח, שבכל ברכה וברכה מהן, מבטא היהודי הגש לפני אלוקיו, את שבחו של מקום, מתוך גישה שונה המיוחדת בברכה זו. וכך הם פני הדברים: 'ברכת האבות', הברכה הראשונה שבסדר הברכות, הרי היא מציינת את היות הקב"ה 'אלוקי ישראל', ובדרך גישה זו באים אנו לשבחו ולקלטו, שהוא אלוקינו ואלוקי אבותינו אברהם יצחק ויעקב, ונוטה תמיד את ידו לעזרנו ולחינו, וכל זה מתוקף בריתו אשר כרת עם אבותינו, שעל ידי זכירתו את הברית והחסד, מקיים את הבטחתו אשר הבטיח להם, אשר היא להביא גואל לבני בניהם. גם חתימת הברכה בתיבות 'מגן אברהם', מזה הענין היא, שהגנתו זו על אברהם מעידה ומוכיחה על טובת הקב"ה בפרוש חסותו על האבות, וכל זה משום היותו אלוקי ישראל.

שונה מברכה זו היא 'ברכת הגבורות', אשר לעומתה עוסקת

שאכן יקיים את הבטחתו שהבטיח להם אז, וזאת על ידי שיתחסד ביותר עם בניהם המתייצבים עתה מול משפטם תחת אימת הדין, ונוקמים לטובתו בכך שייזכרו לפניו לחיים, ומשום כן נערך סדר בקשה זו בלשון 'זכרנו', שהוא מעין הברכה. גם סיום בקשת 'זכרנו' שהוא בתיבות 'למענך אלוקים חיים', מקביל לתיבות 'למען שמו באהבה' הנאמרות לאחר הזכרת הבאת הקב"ה גואל לבני בניהם של האבות בזכות זכירתו את הברית אשר כרת עימם.

ג. ומשום שבברכה זו מצוין ענין גאולת הקב"ה את ישראל, ומביא גואל לבני בניהם, לכן בבקשת 'זכרנו' נתקן לבקש על זכירה 'לחיים', ולא מפורט אילו חיים, טובים או מבורכים, שענין הגאולה הרי הוא ביסודו לצורך קיומו של עם ישראל הנתונים בצרה והם בסכנת כלייון מן העולם, להצילם ולהחיותם.

[ובטור (סימן תקפב) האריך לבאר זה הענין, מדוע בבקשת 'זכרנו לחיים' לא נזכר בה אילו חיים, לעומת שתי הבקשות אשר נתקנו לאומן בברכת 'ההודאה' ובברכת 'שים שלום', אשר בהן מפורטת הבקשה שהיא לחיים טובים, שזה משום שראוי לכל אחד הבא לשפוך תחינותיו לפני הקב"ה, לבקש תחילה הבקשה המועטת ביותר, שאין זה ממידת דרך ארץ להגדיל לבקש בקשה מרובה מיד עם תחילת התחנונים, ואך לאחר מכן ירבה ויוסיף מעט על בקשתו עוד מה שלא ביקש עד עתה, ועליה יוסיף עוד וירבה בקשותיו כפי צרכיו, כאשר כל בקשה ובקשה מגדילה ועולה ברמת תוכנה על גבי רמת תוכן הבקשה הקודמת לה, וכמו שמצאנו אצל דוד המלך נעים זמירות ישראל, שגש תחילה לבקש מלפני אלוקיו כיפור עוונותיו שנעשו בשגגה, באמרו 'שגיאית מי בין מנסתרות נקני', ולאחר מכן הוסיף לבקש שיכפר לו הקב"ה אף על אלו שנעשו בזדון ולא אך בשגגה, וזאת באמרו 'גם מזידים חשוך עבדך', ואך לאחר מכן הועיל לבקש מלפני הקב"ה שיכפר לו אף על עוונותיו שעשאו להכעיסו ובכדי למרוד בו, כי יודעים הצדיקים לרצות את בוראם, כמו שכתוב 'שפתי צדיק ידעון רצון' (משלי י, לב).

לכן, האדם הבא לבקש מלפני הקב"ה בעשרת ימי התשובה שיזכה אותו ויתבתהו ויחתמהו לחיים טובים ולשלום, אל לו לסדר בקשתו בסדר הפותח מיד בבקשה מרובה זו, אלא תחילה, היינו בברכת 'אבות', ימעט בבקשתו ויבקש אך להיזכר לפניו לחיים כל שהם, היינו בקשת 'זכרנו לחיים', שלא נזכר בה אילו חיים, ובברכת 'ההודאה' ירבה מנת בקשתו ויבקש מלפניו 'חיים טובים', ואילו בברכת 'שים שלום' מגדיל אומר ושופך כל תחינתו בבקשו כל הטובה שלפניו יתברך, בבקשת 'בספר חיים ברכה ושלוש ופרנסה טובה וגזירות טובות ישועות ונחמות כו' אנחנו וכל עמך בית ישראל לחיים טובים ולשלום, שזוהי הבקשה המושלמת ביותר. עיי"ש עוד מה שמבאר בענין 'זכרנו' ע"פ דרש, ואנו לא באנו אלא לבאר פשוטם של דברים].

ד. ב'ברכת הגבורות', אשר כאמור עוסקת בתיאור חסדי ה' הנטויים על כלל יצוריו באי עולמו שהוא אלוקי העולם, וכולה הודאה ושבח לפני המקום אשר בגבורתו נוהג עולמו בחסד, מכלכל את החיים ומחיה את המתים, בה ראו ח"ל לקבוע הוספת שבח מיוחד לימים אלו, בנוסח 'מי כמוך אב הרחמים, וזכר יצוריו לחיים ברחמים', ששבח גדול הוא זה לפניו יתברך, שברחמיו הגדולים והמרובים מעלה לפניו וזכרון כל יצוריו לחיים, ואין בהוספה זו, כמו בשאר חלקי הברכה, שום בקשה ותפילה.

ובכן שונה הוספת 'מי כמוך' מבין כל שאר ההוספות שתיקנו אותן לשלבן בין בתרי התפילה, אשר בתוכן מבואר שאין הכוונה

בהן אלא אך לישראל, בניו של הקב"ה ובני עמו הנבחר, דוגמת בקשת 'זכרנו לחיים' הנאמרת בברכת האבות שאינה אלא לישראל, ומשום שתוקף הבקשה ייחודי להם, שהם בני האבות שלהם הבטיח הקב"ה שיפרוש חסותו על בניהם. כן הדבר לגבי בקשת 'בספר חיים' הנאמרת בברכת 'שים שלום', ומשום שכל ברכת 'שים שלום' עוסקת בבקשה מלפניו יתברך שיאיר פניו על עמו. ובקשת 'כתוב לחיים' הנאמרת בין קטעי ברכת ההודאה, אף היא כוונתה לישראל כמבואר בה 'כל בני בריתך', למרות שהברכה אשר בה נקבעה סדר הודאות היא ולא בקשות, מ"מ הרי ההודאות הנאמרות בה, שייכות לישראל המודים לאלוקיהם שהוא צורם וצור חייהם, ואל טובותיו שעושה עמם בכל עת.

והנה, גם בברכה זו היה ראוי לבקש מלפני ה' יתברך שיחוס על עמו ישראל ויזכרם לחיים ברחמים, אלא שמשום שברכה זו עניינה לציין שבח הקב"ה שהוא 'אלוקי העולם', שוב אין מקום לבקש בכאן אך על ישראל, שאין זה מענין הברכה כלל. לכן נקבע בזו הברכה אך לשבח את הקב"ה על זכירתו את כל יצוריו לחיים ברחמים.

ה. וב'ברכת הקדושה', אשר כוללת שבחים לפניו יתברך בהיותו מלך גדול וקדוש, בה אין מקום כל עיקר לבקש על זכירה או כתיבה לחיים, שאין ברכה זו עוסקת כלל ביחס הקב"ה לעמו ולעולמו, ולכן אף שהמטבע שלה שווה בכל עשרת ימי התשובה, לא תיקנו בה בקשות מעין אלו. ובמקום תחימת הברכה בתיבות הא-ל הקדוש' הנאמרת משך כל ימי השנה, הרי שבעשרת ימי התשובה תיקנו חז"ל לחתום את זו הברכה בתיבות 'המלך הקדוש', שהרי בימים אלו מנהיג הקב"ה את המשפט בעולמו, ומלכותו מתנשאת על ידי כן.

ו. ובימי הכסה וביום העשור עצמם, מוסיפים כאן בקשות ארוכות ומפורטות על כינון מלכותו יתברך בשלמותה ובתפארתה. ומשום שבימים אלו יושב המלך הקדוש על כסאו כי בא לשפוט את הארץ, ועל ידי זה המשפט מוכחת ונגלית מלכותו יתברך ביותר ברוב תוקפה ועוצמתה, וודאי זה הזמן הראוי לבקש ולייחל לפניו על כל ענייניו ופרטי קדושתו ומלכותו, שתהא שלימה ושולטת על כל, ולכן ראו הגאונים לקבוע בזו הברכה סדר בקשות ארוכות ומפורטות לאמרו דווקא בימי הרת עולם אלו, כדי להתפלל בהם שתיגלה מלכות ה' יתברך במהרה על פני כל, וזאת על ידי ביאת משיחו, שאז יתקיים מקרא שנאמר 'והיה ה' למלך על כל הארץ, ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד', ובכך יקבלו כל הגויים עליהם את עול מלכות ה' יתברך, וימלוך ה' עליהם לעולם ועד. וכאותה בקשה הנאמרת בכל 'קדיש', שיתגדל ויתקדש שמו של הקב"ה וימלוך על הכל, בצורה נעלית וברורה.

ודע שכל הבקשות האלו העוסקות לכאורה בטובתם של ישראל, אינן אלא בקשות על שלמות מלכותו יתברך, כלומר, שמבקשים מעימו יתברך שישלים את מלכותו כל כך, עד שמתוקף מלכותו ייבנה בית המקדש ויוטב להם לישראל עמו, ולכן בכל הבקשות הארוכות האלו, לא נזכר כלל בקשה כל שהיא מלפניו יתברך שייטיב לנו הכתיבה והחתימה בימי דין אלו, שהרי ברכה זו אינה עוסקת כל עיקר בסיפור טובות ה' ורחמיו או חסדיו שמכוחם באים לישראל לפניו לבקש זאת.

[והנה, דעת כמה מהראשונים לומר בקשות 'ובכן' אף בכל עשרת ימי התשובה, שהרי למשך כל ימים אלו יושב הקב"ה על מדין, ולא דווקא בשני ימי ראש השנה וביום הכיפורים. אולם נקטינן להלכה לאמרם אך בכסה ובעשור, ששלושת ימים אלו

הם העיקריים לגבי עריכת המשפט והדין. וכן משום שימים אלו ימים טובים המה אשר מאריכים בהם בתפילה, והתפילה מוכיחה ומסמלת את מלכות ה'.

ז. וצריך לעיין מדוע ב'ברכת העבודה' לא קבעו להוסיף שום בקשה ושבח מיוחד לימים אלו, על אף שהמטבע שלה שווה בכל זמן, ואולי הטעם בזה משום שאין העסק בברכה זו בסיפור טובות ה' הנטויות על ישראל או על העולם, ולכן אינו מענין הברכה להזכיר בה בקשה ושבח על דבר זה.

אולם מצינו שבר"ח ובחזה"מ אומרים בברכה זו 'יעלה ויבוא' והוא בקשה על זכרון לטובה ולברכה, ולכאורה זה שייך ביותר לימים אלו שבהם עינינו אל ה' שיוכור אותנו לחיים, וצ"ע.

ח. 'ברכת ההודאה', בה נתקן לבקש בעשרת ימי התשובה וכתוב לחיים טובים כל בני בריתך', ברכה זו עוסקת כולה בהודאה להקב"ה, ונחלקת היא לשני חלקים. חלקה הראשון והעיקרי, שהוא מתחילת הברכה עד 'וכל החיים יודוך סלה', עוסק להעלות על נס את ענין היות הקב"ה 'אלוקי ישראל', וזוה החלק מספרים ומפרטים את טובות ה' הנטויות לישראל שהוא צורם ומבטחם, שומרם בכל עת ואוחז בהם ביד ימינו, חלקה השני של הברכה, והוא מ'וכל החיים יודוך סלה' עד סיומה וחתירתה, מציין את היות הקב"ה מלך על כל העולם, ולכן 'כל החיים', בני כל אומות העולם והגויים, יודו ויברכו לה' ויהללוהו.

והנה, בשונה מכל ההוספות אשר הוסיפו אותן חז"ל בסמוך לחתימת הברכה, הרי בברכה זו שולבה הבקשה באמצע הברכה, ונראה הטעם בזה, שכן כל עיקר בקשה זו, לא באה אלא בגין היות ה' 'אלוקי ישראל' המיטיב להם, שמשום כך מבקשים ממנו אף את זאת, שיחמול עליהם ויכתוב את כל בני בריתו לחיים טובים, שהרי טוב הוא ומיטיב להם תמיד, ולכן מקומה לאחר תיאור גדלות הקב"ה בהיותו 'אלוקי ישראל'. אך בסוף הברכה, שזה לאחר תיאור היות הקב"ה 'אלוקי כל העולם', וודאי אין לבקש אך על טובת ישראל, שהרי בהיות אלקותו מושלת על כל העולם עסקינו, ואין זה המקום המתאים לבקש אך על ישראל.

ולמרות שברכה זו היא סדר הודאות, מכל מקום לא נמנעה מתוך ברכה זו הבקשה מלפניו יתברך לכתובה וחתומה לחיים טובים, שכיון שהעסק בברכה זו הוא בסיפור טובותיו וחסדיו הרבים, מקום יש גם לבקש על אלו, וכמו בנוסח מודים דרבנן, שגם שם מוסיפים בקשת 'כן תחיינו ותיקיינו וכו'.

ובעוד שב'ברכת האבות' הבקשה היא להיכתב 'לחיים', ללא פירוט אלו חיים, הרי בברכת ההודאה מבקשים בפירוש על 'חיים טובים', שכן בקשה זו נאמרת מתוקף היות הקב"ה משפיע טובה על עמו, וכלשון הברכה 'ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת', ומענין זה אנו מוסיפים בקשה שיכתוב ויחתום את בני עמו לחיים טובים.

ט. בברכה האחרונה שבתפילת ה'יהי', והיא ברכת 'שים שלום', שם תיקנו הגאונים להאריך ולבקש הרבה, בפירוט כל הדברים אשר חפצים אנו בהם לקבלם מאת הקב"ה לקראת השנה החדשה, 'ברכה ושלוש ופרנסה טובה וגזירות טובות וכו', ולא רק על 'חיים טובים', שכן כל תוכן ברכה זו הוא להרבות בבקשות מלפניו יתברך, דוגמת בקשת 'שלוש טובה וברכה חיים חן וחסד ורחמים' הדרושים לו לאדם בחייו, ולכן כאן המקום לאדם לפתוח אצורות ליבו ולהרחיב את בקשותיו ולפרטן אחת לאחת.

והנה מיד לאחר אמירת בקשת 'בספר חיים וכו'', תיכף חותמים את הברכה כולה, ולא חוזרים לתמצת את תחילת הברכה בטרם סיומה, שכן זו הבקשה הנוספת, היא עצמה מעיין תחילת הברכה, שכן כאמור ענין הברכה הרי הוא ריבוי ופירוט בקשות, בעוד שההוספות שבשאר הברכות לא נקבעו לאומרן בסוף הברכה ממש, שכן צריך לחזור ולסיים כל ברכה מעיין תחילתה, והרי בתחילת שאר הברכות אין העסק בבקשת כתיבה וחתומה לחיים טובים.

י. וכן תיקנו חז"ל לחתום את ברכת 'השיבה שופטינו' בתיבות 'המלך המשפט', שהרי בימים אלו הקב"ה יושב על כס המשפט, ועל ידי זה המשפט נתגלית מלכותו לכל. ותקנה זו, יחד עם התקנה לחתום את ברכת הקדושה בברכת 'המלך הקדוש', הרי הן מודיג דגמרא (ברכות י"ב ע"ב), בעוד ששאר ההוספות לא נקבעו אלא על ידי הגאונים.

כי גדול יום ה' - זה יום הכיפורים

מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו

או זלזלנו בתורתו ובמצוותיו, לא נשאר בכפינו את הפגם הזה, אלא נכפרנו ונטהרנו על ידי שנשוב בתשובה ונבוא לפניו לפייסו ולבקש סליחה ומחילה. מצות יום הכיפורים היא, שנעשה פעולות כדי להתכפר ולהטהר לפניו, ולהוריד מעלינו עברת משא העוונות, 'לפני ה' תטהרו'.

ויש לדעת כי יסוד מצוה זו, אינו משום ענין הדין והחיתום שיש ביום זה, כי המצוה לבוא להתכפר היא המטרה כשלעצמה, זה אחד מחיובי עבודת ה' שלנו, שמוטל עלינו שלא נמשיך להיות מלוכלכים ומוכתמים בחטאים, ולא נניח לפגמי העבירות להעיב על קשר האהבה עם הקב"ה, אלא נבוא להתפייס ונסדיר כל חובותינו וכל התביעות שיש עלינו, ומעתה נהיה נקיים וטהורים ומרוצים לפניו ית"ש ולחדש ימינו כקדם, להיות חביבים לפניו כלפני החטא.

כלומר, כאשר אנו באים להתכפר לפני ה' ביום הכיפורים, אין הכוונה בזה כדי שעל ידי זה נהיה זכאים בדין, ונזכה להחתם לשנה

וידבר ה' אל משה לאמר. אך בעשור לחודש השביעי הזה יום הכפורים הוא, מקרא קודש יהיה לכם ועניתם את נפשתיכם והקרבתם אשה לה'. וכל מלאכה לא תעשו בעצם היום הזה, כי יום כפורים הוא לכפר עליכם לפני ה' אלוקיכם. וגו' (ויקרא כג-כו).

והיתה לכם לחוקת עולם, בחודש השביעי בעשור לחודש תענו את נפשתיכם וכל מלאכה לא תעשו, האורח והגר בתוכם. כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם, מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו. שבת שבתן היא לכם ועניתם את נפשתיכם, חוקת עולם (שם טז-כט).

עבודת 'יום הכפורים' הוא שמוטל על עם ישראל לבוא בו לפני ה' להתפייס ולהתכפר לפניו. כלומר שמחובות עבודת ה' המוטלים עלינו כעמו ועבדיו, שאם בגדנו בה' מלכנו או ח"ו פגענו בכבודו

טובה ומאושרה. אלא כל כוונתנו להתקרב אליו יתברך ולהיות זכים וטהורים לפניו. ואף שביום הכיפורים חל גם יום החיתום, אין מצות היום נובע מזה. וכך מוכח להדיא, דהרי איתא כמה דעות בחז"ל דס"ל שאין החיתום ביוה"כ, דבסוגיית הגמרא (ר"ה טז). מצינו למ"ד דס"ל אדם נידון בכל יום או בכל שעה, ולדידהו אין כלל דין בר"ה וביוה"כ. ואפילו למאן דסברי שהדין הוא בר"ה, יש למ"ד שסובר שגם החתימה היא בר"ה. וכדאיתא בחז"ל - אית תניי תני כולהם נידונין בראש השנה, וגזר דינו של כל אחד ואחד מתחתם בר"ה. אית תניי תני כולהם נידונין בראש השנה וגזר דינו של כל אחד ואחד מתחתם ביוה"כ. אית תניי תני כולהם נידונין בר"ה וגזר דינו של כל אחד ואחד מתחתם בזמנו. אית תניי תני כל אחד ואחד נידון בזמנו וגזר דינו של כל אחד ואחד מתחתם בזמנו (ירושלמי ר"ה פ"א ה"ג).

ומכל הני דסברי שאין חתימת הדין ביוה"כ, מוכח להדיא שמצות היום של כפרת יום הכיפורים אינה משום חיתום הדין, שהרי לדידהו אין חיתום הדין ביוה"כ. אלא מצות התשובה והכפרה ביוה"כ ביסודה כאמור מטרתה לשם כבודו ית"ש, לחזור ולשוב אליו ולהיטהר לפניו מכל חטאתיו.

אמנם זה וודאי דמועלת לנו הכפרה גם לענין חתימת הדין שחלה ביום הכיפורים [לפי מאי דנקטינן להלכה], שעל ידי שנמחלים כל עוונותינו אנו זוכים להיחתם לטובה. ומסתבר שהוא מחסדי ה' ורחמיו עלינו שסייב כך, שבעת חיתום הדין נהיה נידונים כבר כצדיקים גמורים שאין בנו כל עוון. אך ביסודם של דברים אין ענין מצות היום של ההתכפרות, נובע משום הדין והחיתום. וגם אלמלא היה עתה זמן החיתום היה זה זמן לבוא להתכפר, וכן איפכא שאין גמר החתימה נובע מענין הכפרה, אלא הם שני עניינים שונים, וגם אלמלא היה היום זמן כפרה, היה ביום זה שהוא העשור לחודש גמר החיתום.

ההתכפרות וההתפייסות ביום זה הוא מצוה מחיובי עבודת ה' המוטלת עלינו, כאשר האדם חוטא רובץ עליו מאז כתם ואשמה של זלזול בכבוד ה', חילול השם. וגם אם פסק מלחטוא כל עוד לא בא להתפייס עם הקב"ה הרי קיים המצב של החטא, עצם הדבר שכבוד ה' מחולל על ידו, מטלת עליו חובה לתקן פגם זה, להתנקות ולהיטהר מכל שמץ של חטא, כלומר לשוב בתשובה על כל חטאיו עד שלא יהיה מצב של חטא בינו לבין קונו.

וזה הטעם שכל התפילות והבקשות ביום הכיפורים הם על הסליחה ושובנו אל ה', 'סלח נא', 'סלחת' ו'נסלח'. וכן עבודת יום הכיפורים על ידי כהן גדול במקדש, הוא כדי לזכות לכפרה וסליחה. ורק אחר שכבר ממילא נכנס, היה אומר תפילה קצרה בקודש, אבל המטרה בכל העבודה היה לכפר.

[ומה שאומרים 'זכרנו לחיים' וכו', וכן תפילת 'אבינו מלכנו' הוא ככל עשרת ימי תשובה, וכדנקטינן שהוא גם יום החיתום, ולא משום עיצומו של יום].

לקדוש ה' מכובד - זה יום הכיפורים

יום הכיפורים מיוחד בזה מכל מועדי ה', שהוא יום המיעוד כולו לעבודת ה', [ואף שיש בו גם תועלת עבורינו שהוא נרצה לכפר לנו, ומשום כך הוא מועד יום טוב, כאשר יבואר להלן, אולם מצות היום הוא יום של עבודה למען כבודו יתברך]. והוא מה שדרשו בגמרא - לקדוש ה' מכובד - זה יום הכיפורים (שבת קיט).

כי יום הכיפורים הוא יום בו כל עבודתנו היא רק עבור כבוד ה', ומשום כך הוא נקרא 'קדוש ה', כלומר כולו קודש לה'.

בר"ה הקב"ה שופט את העולם, ואנו באים לפניו ומכבדים אותו בתרועות כדי שיזכרנו לטובה, עבודת ראש השנה הוא בבחינת יראת העונש, שרוצים לזכות בדין ולהיזכר לטובה. אבל עבודת יום הכיפורים הוא בבחינת יראת הרוממות, עם ישראל רוצים להיות טהורים, משום שהם מודאגים ומצטערים על שבחטאיהם טמאו את מקדשו ופגעו בכבודו השוכן בתוכנו. וכדכתיב - וכפר על הקודש מטומאות בני ישראל, ומפשעיהם לכל חטאתם, וכן יעשה לאהל מועד, השוכן אתם בתוך טומאתם (ויקרא כ- טז).

ובמדרש - ימים יוצרו ולו אחד בהם (תהילים קלט) - שלש מאות וששים וחמש ימים הם ימות החמה, ליחידו של עולם אחד מהם, איזו - רבי לוי אמר זו יום הכיפורים וכו' (ילקוט"ש תהילים תתפח). מכל ימות השנה מתייחד רק יום אחד אשר מיועד כולו רק ליחידו של עולם, והוא יום הכיפורים. כי העבודה והתשובה היא כולה עבור כבוד ה', כלומר לא כדי לזכות בדין, אלא הדבר שמצער אותנו ומכאיב את לבנו, הוא עצם הדבר שפגענו בכבודו השוכן בתוכנו. ואנו באים לפייסו על פגיעה זו, בתשובת יום הכיפורים אין אנו באים אלא עבור כבודו, 'ולו אחד בהם'.

ובמדרש תנחומא - וה' נתן קולו לפני חילו כי רב מאד מחנהו כי עצום עושי דברו כי גדול יום ה' נורא מאד ומי יכילנו (יואל ב-יא) - כי גדול יום ה' זה יום הכיפורים (תנחומא וישלח). זה כללות מהותו של יום הכיפורים - יום ה'.

והנה בעשרת ימי תשובה נוהגים בהרבה קהילות לומר 'שיר המעלות ממעמקים' (תהילים קל), ותוכן מזמור זה הוא על בקשת הסליחה, שהוא תוכנו של יום הכיפורים, וכדאיתא במדרש - כי עמך הסליחה וכו' למען תורא. בשביל ליתן אימתך על בריותיך ביום הכיפורים (מדרש תהילים מזמור קל). ולכשתבונן הרי אין בכל תכנו של שיר המעלות זה, שום בקשת רחמים להיטיב עמנו ולהושיענו. אלא כל תוכן המזמור הוא בקשת סליחה ומחילה, מבקשים ממעמקים כי ה' ישמע קולינו ואזנו תהי קשובה לקול תחנונינו לסלוח לנו, כי היהודי אינו יכול לסבול את משא העוונות עליו, והוא מיחיל לסליחה - אם עונות תשמר קה-ה' מי עמוד, כי עמך הסליחה וגו'. קיימת ה' קותה נגשי ולדברו הוחלתי. וכן בסיום המזמור - יחל ישראל אל ה' כי עם ה' החסד והרבה עמו פדות. הרי אין הפדות כאן שיפדה ויושיענו מצרותינו, אלא כמו שמסיים - והוא יפדה את ישראל מכל עונותיו. זה כל היחול של היהודי ביום הכיפורים, 'לדברו הוחלתי' שישמענו סלחתי ויפדנו מעונותינו.

[ביום הכיפורים באים לפני ה' בהשתחוואה והכנעה, כי העבודה היא מצד קדושתו ורוממותו. בר"ה העבודה היא מצד מלכותו והנהגתו יתברך, ומשום כך המצוה היא להריע ולכבד את מלכותו, אבל ביום הכיפורים אנו עוסקים בכבוד קדושתו ורוממותו, לפיכך על מה שפגענו בו, ואנו באים בשם המפורש ובי"ג מידותיו, ובפישוט ידים ורגליים. ובעומק, ר"ה הוא בחינת 'יחודא תתאה' שהכל מונהג על ידי מלכותו ית"ש, בחינת בשכמלו, ויה"כ הוא בחינת 'יחודא עילאה' שהכל הוא אורו ית"ש בחינת ה' אחד, ומבואר בספ"ק שמבחינה זו נמשך מחילת עוונות, שבבחינה זו אין חטא. (ועיי' מש"כ בזה רבי צדוק הכהן מלובלין צדקת הצדיק אות מ' ובעוד מקומות)].

זה תואם להא דאיתא דעקידת יצחק היה ביוה"כ - עיי' רש"י על הפסוק - אשר יאמר היום בהר ה' יראה (בראשית כב-)

יד) - ומדרש אגדה, ה' יראה עקידה זו, לסלוח לישראל בכל שנה, ולהצילם מן הפורענות, כדי שיאמר היום הזה בכל הדורות הבאים, בהר ה' יראה אפרו של יצחק צבור ועומד לכפרה. וכן מובא בילקוט ראובני וברקנטי שיצחק נעקד ביה"כ.

והיינו שענין העקידה היה שיצחק התמסר לגמרי לה', להיות קרבן עולה כליל, והוא כעין עבודתנו ביום הכפורים שאנו מתמסרים לגמרי עבור כבוד ה' ולא מתעסקים בשום ענין אחר.

ובפרקי דר"א איתא דאע"ה נמול ביה"כ - בעשור לחדש ביה"כ נמול, כתיב בכפורים 'כל מלאכה לא תעשו בעצם היום הזה', וכאן הוא אומר 'בעצם היום הזה נמול אברהם, וכו', ובכל שנה ושנה הקב"ה רואה דם מילתו של אברהם אבינו ומכפר על עונותיהם של ישראל, שנאמר 'כי ביום הזה יכפר עליכם' (פרקי דרבי אליעזר פרק כח). וכבר נתבאר במקו"א דענין המילה הוא נתינת דמו לה', כלומר התמסרות גמורה לה', כדכתיב 'התהלך לפני והיה תמים'.

[ובזה אתי שפיר מה שנזכר בספה"ק ששלושת מועדי תשרי הם כנגד שלשת אבות, כסדרם. ר"ה כנגד אברהם, יו"ה כנגד יצחק, וסוכות כנגד יעקב. דלכאורה הוא תמוה שיום הדין הוא כנגד אברהם שהוא מידת החסד, ויום הכפרה הוא כנגד יצחק שהוא מידת הגבורה.

ועל פי הדברים האמורים הוא מבואר דר"ה אף שהוא יום הדין אבל יסוד המועד הוא לרגל שהוא יום זכרון שהוא זוכר אותנו לטובה ונוטה עלינו חסד, ועבודת היום הוא לרגל מלכות ה'. ולכן הוא כנגד אברהם שמידתו חסד והכיר במלכות ה' והפיץ ידיעתו בעולם. ואילו יום הכיפורים הוא כנגד יצחק שמידתו גבורה, דהיינו להיות קרבן לה' להתמסר לגמרי עבור כבודו ית"ש, וזה עניינו של יום הכיפורים. וסוכות כנגד יעקב שמידתו דביקות בהש"ת ונעשה מציאות של קדושה, והוא עניינו של חג הסוכות].

צום ויום רצון לה'

זה תוכן מצות היום של העינוי - וענייתם את נפשתיכם וגו' וכל מלאכה לא תעשו בעצם היום הזה כי יום כפורים הוא לכפר עליכם לפני ה' אלוקים (ויקרא כג-ז). שהצום משמעותו הוא שאין האדם רוצה לעסוק בשום ענין אחר, אלא כל כולו מתייחד בעבודת ה' ובבקשת הסליחה, ומרוב צער על עוונותיו והתרחקותו מעם פני ה', אין הוא מסוגל לאכול מאומה עד כי ירצה לו ה'. [ואף שאיתא בספרים שהצום הוא ענין של סיגופים כעין תשובת המשקל, וכמבטא כעס על עצמו ומעניש את עצמו או כמרגיש שאינו זכאי ואינו ראוי לאכול ולהתענג. הנה כל זה הוא ענין צדדי נוסף על העיקר. אולם וודאי שעיקר הצום הוא כמבואר שמראה בזה שכל רצונו ומאודו הוא לענין הסליחה, ולא איכפת לו משום דבר כל זמן שלא נמחל לו].

ומבואר בזה מה שמצינו שנחשב העינוי מכלל השביתה כמו שכתב הרמב"ם - מצות עשה אחרת יש ביום הכיפורים והיא לשבות בו מאכילה ושתייה. וכן קרא לכללות הלכות יום כיפור 'הלכות שביתת עשור'. והיינו כאמור שהעינוי אינו לסיגוף, אלא הוא כשביתת מלאכה שבכל יו"ט, שמשמעותו שהיום מתייחד רק לעבודת ה' ולא למלאכה, וביום הכיפורים הוא שבת שבתון, ששובת מכל ענייניו אפילו מאכילה ושתייה. [ויסודו מלשון הכתוב - שבת שבתון הוא לכם וענייתם את נפשתיכם בתשעה לחדש בערב, מערב עד ערב תשבתו שבתכם. ובגמרא יליף מהאי קרא ד'מערב עד ערב תשבתו שבתכם' לתוספת יום הכפורים, ולכו"ע איירי גם

לענין עינוי (ולהרמב"ם הוא רק לענין עינוי). הרי שהעינוי נחשב משביתת היום].

שבת שבתון

גם איסור המלאכה של יום הכפורים, הוא מדיני עבודת היום של יום הכפורים, וגדרו שונה משאר המועדים שבהם השביתה היא מחמת קדושת היום, אבל כאן השביתה עצמה היא מעצם עבודת היום.

דהנה כבר נתבאר במקו"א (בן מלך-שבת שער א מאמר ה) דיש במועדים כמה גדרים ביסוד איסור המלאכה. דיסוד מהות היום במועדים הוא 'מקרא קודש', לעסוק בקדושת היום ולשמח בה' ובוזה נעשה ליום קדוש, ומה שאסור במלאכה הוא משום כבוד היום, שמכיון שהוא יום קדוש ומקרא קודש אין ראוי לזלזל בו ולחללו במלאכה, כי יציאת האדם לעסק מלאכתו הוא פחיתות וחילול ליום קדוש.

אולם ביום הכפורים השביתה אינו רק מצד מקרא קודש, אלא גם מצד עצם עבודת היום. שזה הוא יסוד מצות יום הכפורים, וכמו העינוי מאכילה, שתוכן היום הוא להיות עסוקים רק בכבוד ה' בבקשת כפרה ותשובה ולהיטהר לפני ה'. וצורת הקיום של עבודת היום הוא שנמנע משני הדברים האלו 'אכילה' ו'מלאכה', כלומר שאינו עוסק כלל בענייני עצמו ופורש מהם. וזה הטעם שאיסור המלאכה ביום הכיפורים כולל גם מלאכת אוכל נפש שאינה מלאכת עבודה, שצריך לפרוש לגמרי מכל ענייני עצמו.

וכן מפורש בפסוקים שהאכילה והמלאכה נובעים מטעם אחד - אך בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפורים הוא, מקרא קודש יהיה לכם, וענייתם את נפשתיכם והקרבתם אשה לה'. וכל מלאכה לא תעשו בעצם היום הזה, כי יום כפורים הוא, לכפר עליכם לפני ה' אלוקים (ויקרא כג-ז). הרי להדיא דמאחר שהוא יום כפורים, חלה חובת שני עבודות אלו ביום זה, לענות את נפשתינו ולא לעשות כל מלאכה.

[וכן בשבת איסור המלאכה אינו רק מצד קדושת היום, אלא הוא צורת עצם היום ומהות עבודתו, ששובתים בו כשם ששבת הקב"ה ביום השביעי. וכפי שנתבאר במקו"א (בן מלך שם). אכן בכל זאת יש הבדל בין השביתה בשבת לשביתה של יום הכיפורים. כי בשבת השביתה היא עצמה המטרה לעשות שביתה כשם ששבת בו ה', אבל ביה"כ המטרה היא התשובה ועבודת ה' והשביתה היא רק הביטוי לזה].

ולכן בשני איסורים אלו של יום הכפורים - מלאכה ואכילה נאמר עונש כרת על העובר עליהם, שכל הנמנע מלעסוק בעבודת היום ואינו בא להתכפר לפני ה', הרי הוא נכרת מעמיו כיוון שהוא מתנתק מכל מציאות עם ישראל ותפקידו. ואילו היה איסור המלאכה גדרו כמו בכל המועדים, לכאורה לא היה עונש כרת, אלא כמו בכל המועדים.

כי עונש כרת מצינו רק במצוות שהם יסודות תפקידו של עם ישראל, שכל המפר מצוות אלו הרי הוציא עצמו מן הכלל, ולכן ענשו שהוא נכרת מעמיו. ומוזה הטעם יש עונש כרת במי שמפר ברית מילה ובמי שמבטל קרבן פסח, שהם הבריות על תפקידו של עם ישראל והיכנסו בברית עבודת ה'. וכמו כן אכילת חמץ בפסח שאדם זה מבטל את מצות חג המצות, ואינו חוגג את כניסתינו להיות עם ה'. בכל אלו הרי זה מעשה בגידה ביעודינו כעם ה'. וכך גם מצוות היום של יום הכיפורים, הבאות כדי להכשירנו ולטהרנו

לעמוד לפני ה' טהורים ומנוקים מכל עוון, ולהיות שכינתו בתוכינו. וכאשר מוציא עצמו מכלל מצוות אלו, הריהו בוגד בעיקר הקשר ותפקידו של עם ישראל.

יום כפורים הוא לכפר עליכם

אך בעשור לחודש השביעי הזה, יום הכפורים הוא, מקרא קודש יהיה לכם, ועניתם את נפשתיכם, והקרבתם אשה לה'. וכל מלאכה לא תעשו בעצם היום הזה, כי יום כפורים הוא, לכפר עליכם לפני ה' אלוקיכם. וגו' (ויקרא כג-כו).

מבואר בקרא דקביעת המקרא קודש והיות יום הכיפורים נכלל בכלל מועדי ה', הוא משום שהוא 'יום הכיפורים', יום הכיפורים כשמו כן הוא, שהוא יום מוזמן ומיוחד לכפרה, והקב"ה מכפר לנו בו על כל עוונותינו.

ואף לפי מה שנתבאר שיסוד היום, הוא יום של חובת עבודת ה' לבוא להתכפר, הרי מאחר שקבע לנו יום זה לשוב לפניו, כמו כן קבע שביום זה יהיה נרצה לנו לכפר עלינו. ויום זה הוא יום רצון וכפרה, בו הקב"ה מוזמן לקבל בקשת סליחתנו ולטהרנו 'כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם, לפני ה' תטהרו'.

ומשום כך יום הכיפורים הוא מועד ויום טוב לישראל, דמשום עצם עבודת היום שהוא יום מיועד לתשובה ולהתכפר לפני ה', עדיין לא היה נחשב משום כך מן המועדים והימים טובים של ישראל, שהרי משה מצוה זו של תשובה והתכפרות, שהיא חובת עבודה של היום עדיין אין כאן שום 'נתינה' לישראל, שבגין כך יהיה עלינו לקבעו כיום טוב. כלומר, היות היום 'מועד' ו'יום טוב' הוא מצד שהוא 'יום כפרה', שהקב"ה נרצה ביום זה לקבל תשובתם ובקשת סליחתם ומכפר להם.

וכדאמרו במשנה סוף תענית - לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכפורים (תענית כו:). ובגמרא שם - בשלמא יום הכפורים משום דאית ביה סליחה ומחילה, יום שנתנו בו לוחות האחרונות (שם ל:). שאין לך יום טוב גדול מזה שהקב"ה סולח ומוחל לכל עוונותי ישראל¹.

המועד והיום טוב שביום הכיפורים, הוא מצד היותו יום בו ה' סולח לעמו ישראל ומתרצה להם להסיר טומאתם ומטהרם. וכדאיתא במשנה - התשובה מכפרת על עבירות קלות על עשה ועל

לא תעשה. ועל החמורות היא תולה עד שיבוא יום הכפורים וכפר (יומא פה:). וברמב"ם - ועצמו של יום הכפורים מכפר לשבים, שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם (הלכות תשובה פ"א ה"ג). [ולדעת רבי 'עיצומו של יום מכפר' אפילו לשאינם שבים, כדאיתא בגמרא].

כל המועדים יסודם על מה שנתן ה' לישראל איזה נתינה - חירות בפסח, תורה וקציר בשבועות, אסיף וענני כבוד בסוכות. ובראש השנה - 'יום הזכרון', הוא מועד משום שה' נתן בו לישראל זכרון לטובה, ולא משום עבודת היום שבו שהיא לכבד את מלכותו על העולם. וכן ביום הכפורים מצד עצם חובתנו לעבדו ולהתכפר לפניו, לא היה נחשב ל'יום טוב', אלא מה שהוא בכלל המועדים, היינו משום שהוא יום בו ה' נכון להתרצות ולסלוח לנו, ומבטיחנו כי ביום הזה יכפר לנו על כל חטאתינו ויטהרנו לפני ה'. ומשום כך חותמים בברכת קדושת היום בתפילות יום הכפורים - מלך מוחל וסולח לעוונותינו ומעביד אשמותינו בכל שנה ושנה. שזה מהותו של היום בהיותו מועד למחילה ולסליחה.

וזה הביאור בהבדל הסגנונות בין הפרשיות של יום הכיפורים שבתורה, שבפרשת המועדים ב'אמור' כתיב שהוא 'יום הכיפורים', 'יום כפורים הוא לכפר עליכם'. ואילו בפרשת 'אחרי מות' וב'פנחס' בפרשת המוספין אין נקרא יום זה אלא ה'עשור לחודש השביעי', ולא כתיב כאן כלל שהוא 'יום כפורים'.

וכבר נתבאר במקו"א ההבדל בין פרשת המועדים שבאמור לבין פרשת המוספין שבפנחס. דפרשת אמור מבואר דין המועד שבו ומה הסיבה לקדושת המועד. ובפרשת פנחס שהוא פרשת קרבנות המוספין אין נזכר אלא מה ששייך לעבודת היום.

ולכן בפרשת אמור מבואר סיבת היותו מועד, דהיינו משום שהוא יום כפורים לישראל. אבל בפרשת פנחס העוסק רק בעבודת היום לא נזכר בו רק התענית ואיסור המלאכה שהם בעשור' לחודש השביעי².

ונמצא דאיסור מלאכה ביום הכיפורים יש בה מתוכן שני הפרשיות, גם מצד עצם עבודת היום שהוא יום שבייתה ממלאכה ואכילה שכן הוא צורת עבודת היום ומבנה קדושתו. אכן לאחר שנקבע כיום כפרה הרי בשל כך הוא גם מועד ומקרא קודש, וממילא יש כאן מחייב נוסף לאיסור המלאכה כמו כל המועדים, שמצד קדושת היום וכבודו אסור בעשיית מלאכה.

1. ומסופר על גדולי ישראל על גווניהם השונים, שהיו שמחים ביותר ביום הכפורים ובמוצאי יו"כ, וגם הראו שמחתם והבליטוה כלפי חוץ. (כן מסופר על החזו"א וכן על הגרי"ז מברסק זיע"א, ועוד גדולי ישראל שהיו שרויים בחדוותא עילאה ביום הכיפורים.)

ונראה העניין במה שהביעו שמחתם כלפי חוץ, משום דכשם שיש להביע צער וכאב על העוונות, מאותו הטעם ראוי להביע שמחה על הכפרה ומחילת העוונות.

עוד יש לומר על פי מה דאיתא שאין כפרת יום הכיפורים אלא למאמינים בו, והכופר ומבעט בכפרת יום הכיפורים אין מכפר לו. כמו שכתב הרמב"ם - אין יום הכפורים ולא החטאת ולא האשם מכפרין אלא על השבים המאמינים בכפרתן. אבל המבעט בהן אינן מכפרין בו וכו' וכן המבעט ביום הכפורים אין יום הכפורים מכפר עליו (הלכות שגגות פ"ג ה"ג). ומבואר בשו"ע או"ח בהג"ה בהלכות יוה"כ פ"פ (סימן תרו סעיף ה) ומשום כך יש עניין להראות השמחה לבטא בזה שמאמין ובטוח במחילת עוונות, שעצם היום הזה מביא כפרה.

2. ובזה יבואר באופן נפלא דיוק לשונו הזהב של הרמב"ם שקרא להלכות יום הכיפורים בשם הלכות 'שביתת עשור' ולא מצינו כן שיקרא חז"ל ליוה"כ בשם 'עשור', אכן לפי מה שנתבאר לעיל הרי השביתה והתענית ביוה"כ אינם תוצאה מקדושת היום והיותו יום הכיפורים, אלא הם מטעם מצות עבודתו, ומשום כך ראוי לייחס השביתה ל'עשור' ולא ליום הכיפורים.

תַּכְּלִים

במכבי מקבלים את הטוב ביותר במחירים המשתלמים ביותר

רק לחברי מכבי:

מגן זהב בשווי של ₪600 TD הינם משקפי ראייה לילדים	מכבי שלי 23 ₪ לטיפול	טיפול שיניים משומרים
מכבי שלי לאימון אישי או קבוצתי 23 ₪ אימון כושר	לכל חברי הקופה במסגרת סל הבריאות ללא תשלום	בחירת מנתח באסותא

רק חברי מכבי חוסכים מאות שקלים בשנה על טיפולי שיניים

* הטבות מגן זהב ומכבי שלי המוצעות למעלה כפופות לתקנון השב"ן ולתקופות ההמתנה הנדרשות.

מכבי

קבוצת הבריאות הטובה בישראל

יש קופות חולים ויש מכבי *4535

מוגש כמידע לחברי מכבי

אורי בר"ה - וישעי ביוהכ"פ

המיוחדת של מלכות ה' על ישראל, ישועות למעלה מדרך הטבע בניסים ונפלאות. יש לישראל הנהגה מיוחדת שגם אם בדרך הטבע אין מוצא להנצל, אבל ישראל הוא - עם נושע בה' (דברים לג, כט), ישועה היא כאשר כבר באו חלילה לשעת צרה וצריך לישועה, אזי מתנהג עם ישראל הנהגה מיוחדת זו של 'ישועות' בדרך נס. והתעוררות חזרת הנהגה המיוחדת של הקב"ה עם כנסת ישראל הוא ביום הכפורים.

'בלכתך עמנו ונפלינו אני ועמך' מכל העם אשר על פני האדמה'

כפי שהיה במדבר כשישראל חטאו בעגל שנשתברו הלוחות ונסתלקה השראת השכינה. שנסתלקה הנהגת מלכות ה' המיוחדת מעל ישראל. וכאשר פעל משה בתפילתו שאמר הקב"ה סלחתי, החזיר להם הלוחות וחזרה השראת השכינה, וחזר ה' וישכנתי בתוכם' הקב"ה שוב נמצא בתוכנו. וחזרה הנהגה המיוחדת של 'נגד כל עמך אעשה נפלאות אשר לא נבראו בכל הארץ ובכל הגוים, וראה כל העם אשר אתה בקרבך את מעשה ה' כי נורא הוא אשר אני עושה עמך'.

יוה"כ עניינו מצד מלכות ה' על ישראל, וכשה' הוא מלכנו, הנהגה המיוחדת עמנו אינה הנהגת הטבע אלא הנהגת נס, נגד כל עמך אעשה נפלאות, יום הכפורים הוא כבר 'ישעי', כי ביום הכיפורים חוזרת הנהגת הישועות והניסים המיוחדת לעם ישראל - 'בלכתך עמנו ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני האדמה'. 'נגד כל עמך אעשה נפלאות אשר לא נבראו בכל הארץ ובכל הגוים'. ראש השנה הוא בחינת 'יאר ה' פניו אליך ויחונך' 'אורי', ויום הכפורים הוא בחינת 'ישא ה' פניו אליו וישם לך שלום'. כלומר שה' נושא פנים לישראל ומתעלם מן החטאים, ומכפר וסולח ומוחל להם ומשפיע עליהם ברכה ושלוש.

במדרש - לדוד ה' אורי וישעי ממי אירא וכו' רבנן פתרון קרא בראש השנה ויום הכפורים, אורי בר"ה, וישעי ביום הכפורים.

ושם - צרי ואובי לי וכו' שכל ימות השנה השטן מקטרג, וביום הכפורים אינו מקטרג, אמרו ישראל לפני הקב"ה, אם תחנה עלי מחנה של סמא"ל, לא יירא לבי, בזאת אני בוטח וכו' שהבטחתני 'בזאת יבא אהרן אל הקדש' (ויק"ר כא-ד, מדרש תהילים כז).

ר"ה - הארת פנים בסדר הבריאה

וביאור הענין הוא, כי בר"ה הוא מלכות ה' על העולם. כלומר הסדר הקבוע בדרכו של עולם. וישראל ממליכים אותו בשופר ועל ידי זה זוכים שנותן להם זכרון לטובה, וזה כוונתם 'אורי זה ר"ה' כלומר שבר"ה נותן הקב"ה לעם ישראל הארת פנים בתוך סדר הנהגת הבריאה, וכמאמר הכתוב - אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון (תהילים פט-טז) שעל ידי התרועה שאנו מכבדים אותו הוא נותן להם הארת פנים שעל ידה יהלכון ויתברכו. בחינת יאר ה' פניו אליך ויחונך.

יוהכ"פ - הנהגה מיוחדת בדרך נסית

אבל ביום הכיפורים עוסקים במלכות ה' המיוחדת על ישראל, עבודתנו היא להעמיד עצמנו בטוהרה כדי שיוכל לחזור ולהיות עמנו תקופה נוספת, וכאשר חוזרת השכינה לישראל, חוזרת גם הנהגה המיוחדת של ניסים ונפלאות. הנהגה המיוחדת של מלכות ה' על ישראל שמאז יציאת מצרים וקריעת ים סוף, כאשר מלכות ה' על ישראל היא כתיקונה כל הנהגה בישראל היא למעלה מדרך הטבע.

וזה הכוונה 'ישעי ביום הכפורים'. בר"ה היה רק 'אורי' שמאיר לנו ונותן יחס מיוחד בתוך הנהגת העולם כולו. אבל הישועה היא ביום הכפורים, ביום הכפורים כבר זוכים להנהגה הנפלאה

התודה והברכה לידידנו הנעלים שנמלכו חלק בהוצאות גיליון זה

ברכת מזל טוב לידידנו
הרב **יחזקאל קלפהולץ** שליט"א
לרגל הולדת הבת

הודעה חשובה ומשמחת לתורמי המכון
ניתן לקבל החזר מס
על תרומות למכון בגובה של
עד 35% מערך התרומה
לפי סעיף 46

בשורה טובה למבקשי ה'

ניתן להאזין לשיעורי רבינו זצוק"ל בקו השיעורים
'קו בן מלך'

03-3077354

ישנה אפשרות לבחור במאגר הממוחשב
ולהאזין לשיעורים בפרשת השבוע
ובענייני דינא

שמעו ותחי נפשכם

ויהי רצון שנוכח להגדיל תורה ולהאדירה
מכון כתבי בן מלך
ההנהלה

בחסות לוצקין ביטוחים

המעוניינים לתרום את הוצאות גיליון לזיכוי הרבים,
נא לפנות ל-054-8422488 או למייל mechonbenmelech@gmail.com